

Önce bilinmesi gereken ama pek de bilinmeyen bir olguyu belirteyim:

Türkiye başkanlık sistemine zaten yarı yarıya geçmiş durumdadır.

Bu sistemin temel kuralı, Meclis'in Cumhurbaşkanının üzerinde olmamasıdır. Başka bir deyişle ikisini de halkın seçmesidir. Cumhurbaşkanı halk tarafından seçilince Meclis ile eşdeğer konuma gelir. İkisini de seçen aynıdır.

Daha önce Cumhurbaşkanını TBMM seçerdi, şimdi ikisini de halk seçmektedir.

Başkanlık sisteminin geçerli olduğu ABD ve Fransa'daki uygulama da böyledir: devlet başkanını halk seçer.

Şimdi söz konusu olan, eskiden olduğu gibi TBMM tarafından seçilmeyen ve dolayısıyla görevden de alınamayacak olan Cumhurbaşkanının hangi yetkilere sahip olacağıdır. Ya da sorun başkanlık sisteminin olup olmaması değil (bu sistemin en önemli özelliği hayata geçmiştir), bu sistemin hangi özelliklere sahip olacağıdır.

“ABD ve Fransa’da da başkanlık sistemi var, bizde de olabilir” demek eksik ve aldatıcıdır. Bizde gerçekleşmesi istenilen başkanlık sistemi “Türk usulü” olacaktır. Bu ne demektir, bilmiyoruz, ama tahmin etmek ve padişahlığa yakın olacağını düşünmek zor değildir.

Bu ise, Cumhurbaşkanının yetkilerinin ABD ve Fransa örneklerine göre büyük oranda artırılması demektir. ABD'deki başkanlık sistemi geniş bir ademi merkeziyetçilikle birlikte vardır. Ülke eyaletler temelinde örgütlenmiştir, valiler seçimle işbaşına gelir. Başkan Temsilciler Meclisi'ne karşı sorumludur ve onun iradesine sürekli karşı gelmesi mümkün değildir.

Fransa daha merkezi bir sisteme sahip olmakla birlikte yılların yerleşmiş kuralları vardır. Fransa

cumhurbaşkanı hiç ama hiç padişaha benzemez.

Bizde de seçimden sonra olup olmayacağı belli olmayan budur: hangi tür başkanlık sistemi?

Cumhurbaşkanı ile TBMM arasındaki ilişkilerin eskiden olduğu gibi sürmesi mümkün değildir çünkü geçmiştekinin aksine ikisini de halk seçmektedir. Bu anlamda eski parlamenter sistem bitmiştir, yeni sistemin içeriği ise seçim sonucuna göre belli olacaktır.

Bu nedenle, “başkanlık sistemine hayır” demenin anlamı bulunmuyor. Buna itiraz edenlerin, cumhurbaşkanının tıpkı eskiden olduğu gibi TBMM tarafından seçilmesini savunmaları gerekir. Gerekli yasal değişiklik yapılarak eskiye dönülebilir ama bunu savunmadan “başkanlık sistemine hayır” demenin anlamı yoktur.

Başkanlık sistemi ama hangi çeşidi?

Soru budur.